

AMERİKAN GÜCÜNÜN PARADOKSU

Spiegel'deki bir yazıda şunlar ifade edilmişti: "Amerikan idolleri ve ikonları, Katmandu'dan Kinşasa'ya, Kahire'den Karakas'a kadar tüm dünyayı şekillendiriyor. Küreselleşmenin üzerinde 'Made in USA' etiketi var."

The Economist gibi dost kaynaklar bile şunu söyleyebiliyordu: "Tek süper güçlü bir dünya uzun ömürlü olamaz. Birkaç on yıl sonra bir buçuk milyarlık nüfusa, güçlü, büyüyen bir ekonomiye ve muhtemelen hala otoriter bir hükümete sahip olan Çin, kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmeye çalışacaktır... Er veya geç, güçlü ve dürüst biri Yeltsin sonrası Rusya'sını toparlayacak ve küresel etki alanında yeni bir rakip ortaya çıkacaktır." Bana göre, terörizme rağmen, Amerika'nın üstünlüğü bu yüzyıl boyunca sürecektir, ama gücümüzü akıllıca kullanmasını öğrenebilirsek.

Güç istediğiniz sonuçları elde etme ve bu sonuçları elde etmek için gerekirse başkalarının davranışlarını değiştirme yeteneğidir.

Dünyada bugün üç tip ülke vardır:

1. Çoğunlukla dağılmış imparatorlukların kaotik kalıntıları olan yoksul, **zayıf ve sanayileşme öncesi devletler,**
2. Hindistan veya Çin gibi modernleşme sürecini yaşayan **sanayi devletleri,**
3. Ve Avrupa, Kuzey Amerika ve Japonya'da hâkim olan **sanayileşme sonrası toplumlari.**

Hem askeri masraflar görece arttığı hem de sanayileşme sonrası toplumların değerleri arasında ekonomik hedefler büyük yer tutmaya başladığı için ekonomik güç bugün geçmişe oranla daha önemli hale gelmiştir.

Bana göre, Amerika Birleşik Devletleri güçlü kalmak istiyorsa, yumuşak gücümüze de dikkat etmesi gerekir. Yumuşak güçten neyi kastediyorum?

Askeri güç ile ekonomik güç, başkalarının fikirlerini değiştirmek için kullanılabilen sert komuta gücüne birer örnektir. **Sert güç**, ikna (havuç) şeklinde olabildiği gibi tehdit (sopa) şeklinde de olabilir. Ama gücü kullanmanın dolaylı yolları da vardır. Bir ülke dünya politikasından istediği sonuçları başka ülkeler onun peşinden gitmek istediği, onun değerlerine hayran olduğu, teşkil ettiği örneğe gıpta ettiği, onun refah ve açıklık düzeyine erişmeyi arzuladığı için de alabilir. Böyle bir durumda, dünya politikasının gündemini belirlemek ve diğer ülkeleri cezbetmek, onları askeri veya ekonomik silahlarla tehdit ederek veya bunları kullanarak değişmeye zorlamak kadar önemli bir etkiye sahiptir. Bu güç veçhesine, yani, *istediğin şeyi başkalarının da istemesini sağlamaya*, **yumuşak güç** adını veriyorum. Yumuşak güç, insanları zorlamak yerine onlarla iş birliği yapar.

Eğer istediğim şeyi istemeni sağlayabilirsem, o zaman yapmak istemediğin şeyi yapmaya seni zorlamama gerek kalmaz. Eğer Amerika Birleşik Devletleri başka ülkelerin peşinden gitmek istedikleri değerleri temsil ederse, önderliğimiz daha ucuza mal olur.

Ulusal çıkar tanımlarına, ekonomik yardım veya barışı sağlama gibi cazip davaları kattıkları için Kanada, Hollanda ve İskandinav devletleri gibi bazı ülkelerin *siyasi elbiseleri* askeri ve ekonomik elbiselerinden daha ağır basar. Bunlar tekyanlıcılığın kendilerini ve bizi tehlikeye sürükleme pahasına unuttukları derslerdir.

Alman gazeteci Josef Joffe'ye göre, Amerika'nın yumuşak gücü "ekonomik ve askeri varlıklarından daha büyüktür."

Yumuşak güç, sert güç kadar hükümetin denetimi altında değildir. Bazı sert güç varlıkları (silahlı kuvvetler gibi) tamamen hükümetle ilişkiliyken, bazıları doğal olarak ulusaldır (petrol ve gaz rezervlerimiz gibi), çoğu ise kolektif denetime tabidir (acil bir durumda seferber edilebilen sanayi varlıkları gibi).

Buna karşılık, çoğu yumuşak güç kaynağı Amerikan hükümetinden bağımsızdır ve hükümetin amaçlarına ancak kısmen tepki verir. Örneğin, Vietnam Savaşı döneminde, Amerikan hükümetinin politikası ile popüler kültür birbirine zıt amaçlar doğrultusunda çalışmıştır.

Lider Devletler ve Güç Kaynakları, 1500- 2000

<u>Dönem</u>	<u>Devlet</u>	<u>Temel Kaynaklar</u>
On altıncı yüzyıl	İspanya	<i>Külçe altın, sömürgelerle yapılan ticaret, paralı askerler ,hanedanlık bağları</i>
On yedinci yüzyıl	Hollanda	<i>Ticaret, sermaye pazarları, donanma</i>
On sekizinci yüzyıl	Fransa	<i>Nüfus, kırsal sanayi, kamu yönetimi, ordu, kültür (yumuşak güç)</i>
On dokuzuncu yüzyıl	Britanya	<i>Sanayi, politik birlik, finans ve kredi, donanma, liberal kurallar (yumuşak güç), ada yerleşimi (savunma kolaylığı)</i>
Yirminci yüzyıl	ABD	<i>Ekonomik büyüklük ,bireysel ve teknik liderlik,yerleşim, askeri güçler ve ittifaklar, evrenselcikültür ve liberal uluslararası rejim (yumuşak güç)</i>
<u>Yirmi birinci yüzyıl</u>	ABD	<i>Teknolojik liderlik, askeri ve ekonomik büyüklük, yumuşak güç, uluslar üstü iletişim ağının düğüm noktası</i>

ABD'ye meydan okuyabilecek ülkeler hangileridir ve bu ülkeler nasıl? Bir tehdit oluşturmaktadırlar?

ÇİN

Yapılan anketler, Amerikan halkının yarısının gelecek yüzyıl içinde Çin'in ABD'nin dünya gücü statüsüne meydan okuyacak en güçlü aday ülke olduğunu düşündüğünü ortaya koymuştur (ankete katılanların yüzde 8'i ülkenin Japonya olacağını, yüzde 6'sı da Rusya ve Avrupa olacağını belirtmiştir.) Bazı gözlemciler, otoriter Çin'in yükselişini, I. Dünya Savaşı öncesi dönemde Kayser Almanya'sının yükselişiyle karşılaştırırlar. Örneğin, Çin uzmanı Arthur Waldron şunları söyler: "Eğer mevcut eğilimler bu şekilde devam ederse, Asya'da er veya geç bir savaş olacaktır... Çin bugün tıpkı I. Dünya Savaşı öncesinde Almanya'nın Britanya'yı korkutmaya çalıştığı gibi ABD'yi korkutup Doğu Asya'dan uzaklaştırmaya çalışıyor."

Çinli liderler sık sık ABD'nin "tehdit politikası"ndan şikâyet etmişler ve Rusya, Fransa ve diğer ülkeleri ABD "hegemonyacılığı"na direnmek üzere kendilerine katılmaya çağırılmışlardır.

İki ılımlı analistin belirttiğine göre, "Çin'in Amerikan çıkarlarına bir tehdit oluşturmaması neredeyse imkânsız gibi ama, ABD'nin Çin'le savaşa girmesi başka bir ülkeyle savaşa girmesinden daha olası."

Aslında "Çin'in yükselişi" yerine "yeniden ortaya çıkışı" daha doğru bir ifade olurdu, zira cüssesi ve tarihiyle Orta Krallık uzun süreden beri Doğu Asya'nın en büyük gücüdür. Teknik ve

ekonomik açıdan Çin 500'den 1500'e kadar (her ne kadar dünyanın başka bölgelerine el atmadıysa) dünyanın lideriydi. Sadece son beş yüz yıldır bu yerini Avrupa ve Amerika'ya kaptırmıştır.

Yirmi birinci yüzyılın başında, Amerikan ekonomisi Çin'in ekonomisinin iki katı kadar. Eğer Amerikan ekonomisi yüzde 2, Çin'in ekonomisi de yüzde 6 gibi bir oranda büyüyorsa, iki ekonomi yaklaşık 2020'de eşit hale gelecektir.

Çin yüzde 6, Amerika'nın da yüzde 2 büyüdüğünü farz etsek bile, Çin kişi başına düşen gelir bakımından ABD'yi ancak 2056 ve 2095 yıllarında falan yakalayabilecektir.

Robert Kagan, Çin'in kısa vadede Doğu Asya'da egemen güç olma bakımından ABD'nin yerini alacağına, uzun vadede ise Amerika'nın dünya genelindeki egemen konumunu ele geçireceğine" inanır.

Mevcut güçler dengesi içindeki ağırlıkları sayesinde ABD ile Japonya, gücü artmakta olan Çin'i durdurmak için iş birliği yapabilir ve üzerinde yaptırım uygulayarak bölgede önemli bir rol üstlenmesini engelleyebilir.

JAPONYA

Japonya ulusal ekonomi bakımından dünyanın en büyük ikinci ülkesidir ve hayli gelişmiş bir sanayiye, ABD'den sonra en çok İnternet kullanıcısına ve Asya'nın en modern ordusuna sahiptir. Çin'in nükleer silahları ve silah altında daha fazla personeli olmasına rağmen, Japon ordusu daha donanımlı ve daha eğitimlidir.

Yeniden canlanmış bir Japonya, on yıl önce tahmin edildiği gibi, on veya yirmi yıl içinde, ekonomi veya askeri alanda dünya çapında ABD'ye meydan okuyabilir mi? Pek öyle görünmüyor. Toprak büyüklüğü kabaca Kaliforniya kadar olan Japonya ABD'nin coğrafi veya nüfus büyüklüğüne asla ulaşamayacaktır. Ekonomi alanındaki başarısı ve popüler kültürü Japonya'nın yumuşak gücünü artırır ama etnosantrik tavırları ve politikaları bu gücünü azaltmaktadır.

Çin ile Japonya, Japonya'nın Asya ve dünya üzerinde işgal ettiği yerle ilgili birbiriyle çatışan görüşlere sahip. Çin Japonya'yı sınırlamak isteyecektir ama Japonya ikincilik rolünü üstlenmek istemeyecektir. Her ne kadar gerçekleşmesi son derece düşük bir ihtimal olsa da ABD'nin Doğu Asya bölgesinden çekilmesi halinde Japonya Çin'in peşine takılabilir.

RUSYA

Diyelim Japonya'nın Çin'le ittifak kurması düşük bir ihtimal, peki Rusya'yla Çin'in ittifak kurma ihtimali nedir? Güç dengesi politikası açısından değerlendirildiğinde, 1996'da tazelenen ABD-Japonya güvenlik anlaşmasına cevaben böyle bir ittifakın kurulabileceği tahmini yapılabilir.

Çin ve Rusya, 2001 Eylülünden sonra Amerika'nın terör karşıtı kampanyasını desteklediler ama Amerikan gücüyle ilgili kuşkuları devam etti. Böyle bir ittifak retorikğine rağmen, Çin ile Rusya arasında askeri bir birlik kurulmasının önünde ciddi engeller vardır.

Amerika'nın bu engelleri ortadan kaldırıp Rusya ile Çin'i birbirine daha fazla yakınlaştıracak davranışlarda bulunması son derece aptalca bir hareket olacaktır.

Rusya, hâlâ tek başına ABD'ye tehdit oluşturmaya devam ediyor, özellikle de ABD'yi yıkabilecek füze ve nükleer başlıklara sahip olan tek ülke olduğu ve yaşadığı görece gerileme, nükleer statüsünü hissettirmekten geri durma konusunda daha kararsız davranmasına neden olabileceği için. Rusya, ayrıca muazzam bir toprak büyüklüğüne, eğitimli bir nüfusa, yetenekli bilim adamlarına ve mühendislere ve dev kaynaklara da sahip. Ama milliyetçi baskıcı bir rejim Rusya'yı tekrar bir tehdit haline getirirse de Sovyetler Birliği'nin II. Dünya Savaşı'ndan sonraki kırk yıl boyunca Amerikan gücü karşısındaki meydan okuyucu gücüne sahip olmayacaktır.

1991'de Sovyetler Birliği'nin yıkılması geriye toprak (SSCB'nin yüzde 76'sı kadar), nüfus (SSCB'nin yüzde 50'si kadar), ekonomi (SSCB'nin yüzde 45'i kadar) ve askeri personel (SSCB'nin yüzde 33'ü kadar) bakımından önemli ölçüde küçülmüş bir Rusya bırakmıştı.

Rusya'nın çalma çırpma temelli kapitalizmi, piyasa ilişkilerinde güven artırıcı etkili bir yönetimden yoksun bulunuyor ve "yüzde 5'lik bir büyüme oranı bile Rusya'nın gelir düzeyinin yirmi otuz yıl sonra İspanya ve Portekiz'in gelir düzeyine ulaşması için yeterli değil." Kamu sağlığı sistemi

kargaşa içinde, ölüm oranları artmış durumda ve doğum oranları azalıyor. BM nüfus uzmanları tarafından yapılan ortalama hesapları, Rusya'nın bugün 145 milyon olan nüfusunun yüzyıl ortalarında 121 milyona düşeceğini gösteriyor.

İyimser bir senaryoya rağmen Rusya (2020'de) ABD'nin ekonomisinin beşte bir büyüklüğünde bir ekonomiye sahip olabilecektir. Sovyetler Birliği'nden kalma nükleer gücü, Avrupa'ya coğrafi yakınlığı ve Çin veya Hindistan'la ittifak kurma ihtimali nedeniyle Rusya, ABD ile iş birliği yapma veya ona sorunlar çıkarma yolunu seçebilir ama dünya genelinde asla onun bir rakibi olamaz.

HİNDİSTAN

Hindistan bir sürü nükleer silahı, orta menzilli füzeleri, 1.2 milyon askeri personeli ve yıllık yaklaşık 11 milyar dolarlık askeri harcamasıyla, askeri bir güç aynı zamanda. Yumuşak güç anlamında, Hindistan gelişmiş bir demokrasiye sahip ve Soğuk Savaş sırasında uzun zaman bağlantısız ülkeler içinde lider olarak görülmüştür.

Hindistan'ın 1.7 trilyon dolarlık GSMH'sı Çin'in GSMH'sının yarısından az, ABD'nin ise yüzde 20'si kadardır. Eğer ABD yüzde 3'lük, Hindistan da yüzde 6'lık bir hızla büyürse, Hindistan Amerikan ekonomisinin büyüklüğüne ancak 2077'de ulaşacaktır.

Bu yüzyıl içinde Hindistan'ın küresel çapta tek başına ABD'ye rakip olması mümkün değil, ama bir Çin- Rusya- Hindistan koalisyonunun çapını etkileyecek hissedilir varlıklara sahiptir.

Hindistan'ın Çin'le ittifak kurmaktan ziyade, Çin'in gücünü dengelemek amacıyla bir araya gelecek Asya ülkelerinin yanında yer alması daha olası görünüyor.

AVRUPA

Yirmi birinci yüzyılın başlarında ABD'nin Avrupa Birliğiyle (AB) başa baş bir rekabet içinde olması, gerçeğe en yakın ihtimal gibi görünüyor. Amerikan ekonomisi Avrupa'nın en büyük ülkesi olan Almanya'nın ekonomisinden dört kat daha büyük olmasına rağmen, Avrupa Birliği'nin toplam ekonomisi kabaca ABD'nin ekonomisiyle eşit düzeydedir; nüfusu ve dünya ihracat payı ABD'den daha fazladır.

Elli yıllık bir bütünleşme sürecine rağmen, ulusal kimlikler ortak bir Avrupa kimliğinden daha güçlü olmayı sürdürüyor ve geçmişe oranla biraz daha bastırılmış olsalar da, ulusal çıkarlar hala önemini koruyor.

AB'nin ABD'ye küresel anlamda rakip olup olmaması Atlantik'in iki tarafı arasındaki bağların doğasına bağlıdır. Bazıları iki taraf arasındaki bağların aşınmaya uğrayacağı tahmininde bulunuyor.

Harvard'dan Stephen Walt buna **üç neden** öne sürer:

- 1-Ortak bir tehdidin olmamasının ittifak içindeki bağları azaltması,
- 2-ABD'nin Asya'yla yaptığı ticaretin Avrupa'yla yaptığı ticaretten bir buçuk kat daha fazla olması,
- 3-Kuşaklar değiştikçe Atlantik'in iki tarafı arasındaki kültür farklılıklarının artması.

KÜRESEL BİLGİ ÇAĞINDA GÜÇ DAĞILIMI

ABD olarak Ekonomi açısından, dünya üretiminde yüzde 27'lik bir paya sahibiz, ki bu (piyasa fiyatlarıyla hesaplandığında) bizi izleyen üç ülkenin (Japonya, Almanya, Fransa) toplam üretimine eşittir. Piyasa değeri açısından dünyanın en büyük yüz şirketinin elli dokuzuna sahibiz (bu şirketlerin otuz biri Avrupa'da, yedisi de Japonya'dadır).

Amerika'nın **e- ticareti**, Avrupa'nın üç katı ve ilk on sıraya giren yazılım şirketinin yedisi bizim ülkemizde.

Bilgi devrimi ve küreselleşmenin etkisi altında dünya politikası Amerikalıların tüm uluslararası amaçlarına tek başına hareket ederek ulaşmalarını engelleyecek şekilde değişiyor.

Biritanyalı bir gözlemcinin bir yazısında belirttiği gibi, *"Bu bin yılın sonunda Amerikan gücünün paradoksu şudur: Amerika başka bir ülkenin meydan okuyamayacağı kadar büyük bir*

güçtür ancak küresel terörizm ve nükleer silahların artması gibi sorunları çözecek kadar değil. Amerika'nın diğer ulusların yardımına ve saygısına ihtiyacı vardır."

BİLGİ DEVRİMİ

Dört yüzyıl önce, İngiliz devlet adamı ve felsefeci Francis Bacon, bilginin güç olduğunu yazmıştı.

Princeton'dan tarihçi Robert Darnton'ın belirttiği gibi, "Her çağ bir bilgi çağıydı, her birinin bilgisi kendine özgüydü." Ama Bacon bile bugünkü bilgi devrimini tasavvur edemezdi.

1954'ten beri yeni bilgisayarların fiyatı her yıl yaklaşık beşte bir oranında düşmüştür. ABD'de bilgi teknolojilerine yapılan yeni yatırımlar yüzde 7'den yaklaşık yüzde 50'ye ulaşmıştır. Son otuz yıl içinde **bilgisayarların gücü**, her on sekiz ayda iki katına çıkmış, son zamanlarda bu oran daha da artmıştır ve bugünkü bilgisayar fiyatları 1970'lerdeki fiyatların yüzde 1'inden azdır. Otomobil fiyatları yarı iletkenlerin fiyatları kadar hızlı bir düşüş yaşamış olsaydı, bugün bir otomobilin fiyatı 5 dolar olurdu.

1980 gibi yakın bir tarihte bile, bakır tel üzerinden yapılan telefon iletileri saniyede sadece bir sayfalık bilgi taşıyabiliyordu; bugün küçük bir optik fiber teli saniyede doksan bin ciltlik bilgi taşıyabilmektedir.

Doların 1990'daki değerine göre yapılan bir hesaplama göre, Atlantik aşırı yapılan üç dakikalık bir telefon görüşmesinin 1930'da 250 dolar olan bedeli, yirminci yüzyılın sonunda 1 doların altına inmiştir. 1980'de, bir gigabaytlık bilgi bir odanın büyüklüğüne yakın bir yer kaplıyordu; bugünse bir gigabaytlık bilgi kredi kartı büyüklüğünde bir aygıtın içinde cebinize sığabiliyor.

Nükleer caydırıcılık, sınır devriyeleri ve bölgesel güç dengelerini şekillendirmek için yurtdışında asker konuşlandırma bilgi çağında önemine koruyacaktır ama ulusal güvenliği sağlamak için bunlar yeterli olmayacaktır.

Coğrafi topluluklar ile egemen devletler önümüzdeki uzun yıllar boyunca dünya politikasında önemli rol oynamayı sürdüreceklerdir ama kendi kendilerine daha az yeter hale gelecekler ve sınırları daha gevşek olacaktır.

Siber mekân, coğrafi mekânın yerine geçemeyecektir ve devletin egemenliğini ortadan kaldırmayacaktır belki ama, feodal dönemlerdeki Pazar yerlerinde olduğu gibi onlarla birlikte var olmaya devam edecek ve egemen devlet veya güçlü ülke kavramını çok karmaşık bir hale getirecektir.

Bilgi devrimi uluslar üstü aktörlere izin verip merkezi hükümetlerin denetimlerini zayıflatarak dünya politikasını daha da karmaşıklaştırmakta, bunun yanında devletler arasındaki gücü de etkilemektedir. Burada, ABD kâr etmekte ve birçok yoksul ülke geride kalmaktadır.

Birçok rekabet ortamında en önemli olan şey yeni bilgidir. Bazı boyutlarda, bilgi rekabet dışı bir kamu malıdır; bir kişinin tüketimi bir başkasının kaynağını azaltmaz.

Thomas Jefferson bunun için mum ışığı örneğini vermiş: "*Sana ışık vermem benim ışığımı azaltmaz. Ama rekabetin söz konusu olduğu bir durumda, önce ışığı benim almam ve bazı şeyleri senden önce görmem çok şeyi fark ettirir.*" Bunun için istihbarat toplama iyi bir örnektir. Amerika, Rusya, Britanya ve Fransa bilgi toplama ve üretme konusunda diğer ulusları geride bırakacak bir kabiliyete sahiptir.

BİLGİNİN ÜÇ BOYUTU

İlk boyut, haber veya istatistikler gibi veri akışlarıdır.

İkinci boyut, rekabet ortamlarının yararına kullanılan bilgidir.

Üçüncü boyut, stratejik bilgidir: rakibimizin oyun planı hakkındaki bilgi.

Giderek artan bilgi sayesinde elde edilen gücün ilginç veçhelerinden biri "bolluk paradoksu"dur. Bilgi bolluğu dikkat eksikliğine yol açar. Karşımızdaki bilgi çokluğu içinde boğulduğumuzda, neye yoğunlaşmamız gerektiğini bilemeyiz.

KÜRESEL BİLGİ ÇAĞINDA YUMUŞAK GÜÇ

Japonya'nın kültürü ABD'ye oranla daha içedönük bir kültürdür ve hükümetin 1930'larda onlarla dürüstçe hesaplaşmaktan kaçınması yumuşak gücüne zarar veriyor.

1990'ların ortalarında, Fransızların yüzde 61'i, Almanların yüzde 45'i ve İtalyanların yüzde 32'i Amerikan kültürünü kendi kültürlerine karşı bir tehdit olarak görmekteydi.

1920'lerde sinemanın gidişatını Almanlar belirliyordu, 1950'lerde ve 1960'larda ise Fransızlarla İtalyanlar. Hindistan Hollywood'un ürettiğinden daha fazla film üretir ama dünyadaki hiçbir dağıtım kanalı Hint filmlerinin dünya çapında ses getirmesini sağlayamamıştır.

Tarihçi Walter La Feber'in belirttiği gibi, uluslar üstü şirketler "bir toplumda satın alma alışkanlıklarını değiştirmekle kalmaz, aynı zamanda bizatihi toplumu meydana getiren yapıyı da değişime uğratar. Alıcı konumundaki toplumlarda yumuşak gücün sert etkileri olabilir. Genellikle McDonald's'a ve Coca-Cola'ya yönelik protestolar yapılır.

En az bir düzine uluslar üstü şirketin yıllık satış meblağı dünya devletlerinin yarısının GSMH'sinden daha büyüktür. Örneğin, Mitsubishi'nin satış rakamları Vietnam'ın GSMH'sinden fazladır; Shell'in satış rakamları Guatemala'nın GSMH'sinin üç katı kadardır; Siemens'in satış rakamları Jamaika'nın GSMH'sinin altı katıdır.

Bilgi devrimi, devletlerin temel doğalarını, egemenliklerini ve denetim biçimlerini- ve yumuşak gücün rolünü- değiştirmek gibi daha incelikli tehlikeler içerir. Artık önemli bulduğumuz konuların çoğu baskın askeri gücümüzle çözülmeye elverişli görünmüyor. Siyasetçiler güvenirlilik politikasına ve yumuşak gücün önemine daha dikkatle eğilmek durumunda kalacaklar.

KÜRESELLEŞME

Küreselleşme – dünya genelindeki birbirine bağımlı ağların artması- insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Burada yeni olan şey, ağların daha belirgin ve karmaşık olması, çeşitli bölgelerden ve toplumsal sınıflardan daha çok insanı kapsamasıdır. Orta çağ Avrupası ile Asya'yı birbirine bağlayan eski İpek Yolu, küçük çaplı lüks malları ve elit müşterileri kapsayan "küçük" küreselleşme sürecine bir örnektir.

Küreselleşmenin Amerikanlaşmayla bir tutulması yaygın ama basit bir tutumdur.

Küreselleşme, bugünkü içeriği ağırlıklı olarak ABD'deki gelişmelerden etkilenmesine rağmen, esas itibariyle Amerikan malı değildir.

Bugün küreselleşme Amerika merkezlidir, zira ABD'nin bilgi devriminde payı büyüktür ve küresel bilgi şebekelerinin içeriğini büyük bir kısmı ABD'de oluşturulmuştur ve bu da Amerika'nın "yumuşak gücü"nü artırmaktadır.

En eski küreselleşme biçimi çevresel bağımlılıktır. Örneğin, ilk çiçek hastalığı vakası M.Ö. 1350'de Mısır'da görülmüştür. Bu hastalık Çin'e M.S. 49'da Avrupa'ya 700 yılından sonra, Amerika'ya 1520'de ve Avusturalya'ya 1789'da girmiştir. Veba Asya kökenlidir ama hastalığın on dördüncü yüzyılda Avrupa'da yayılması Avrupa nüfusunun dörtte üçünün yok olmasına neden olmuştur.

Toplumsal küreselleşme, insanların, kültürlerin, imgelerin ve fikirlerin yayılmasıdır. Göç bunun somut bir örneğidir.

Küreselleşme uluslararası mübadelenin önündeki engelleri azaltmış olan teknolojik ilerleme ve hükümet politikalarının ortak bir sonucudur. ABD, küreselleşmenin bugünkü evresini hem teşvik eden hem de bundan faydalanan temel ülke konumundadır ama küreselleşmeyi denetimi altında bulunduramaz.

Modern küreselleşme önceki küreselleşme biçimlerinden daha hızlı işler. Çiçek hastalığının tüm yerleşim yerlerine yayılması üç bin yıl içinde gerçekleşmiş, en son 1775 yılında Avusturalya'ya ulaşmıştır. AIDS'in Afrika'dan tüm dünyaya yayılması ise otuz yıldan kısa bir zaman içinde gerçekleşmiştir.

Buradan metaforik bir virüse geçecek olursak, 2000 yılında Aşk Virüsü adlı bilgisayar virüsünün tüm dünyaya yayılması içinse üç gün yetmiştir. Üç bin yıl, otuz yıl, sonunda da üç gün: küreselleşmenin hız ölçüsü işte bu.

ABD dört küreselleşme biçiminin dördünde de merkezi bir konuma sahiptir:

- 1. Ekonomik küreselleşme:**(dünyanın en büyük sermaye piyasası ABD'dedir),
- 2. Askeri küreselleşme:**(ABD askeri anlamda dünyanın her tarafına uzanabilen tek ülkedir),
- 3. Toplumsal küreselleşme:**(ABD popüler kültürün kalbidir) ve,
- 4. Çevresel küreselleşme:**(ABD dünyanın çevresel kirlenmesine en çok katkıda bulunan ülkesidir, bu nedenle çevresel konularda etkili bir eylem için ABD'nin siyasi desteği zorunludur).

Askerî açıdan bakıldığında bile, ABD'nin dünyanın herhangi bir yerine saldırabilecek kabiliyette olması onu kılına dokunulmaz bir ülke yapmaz; bunu 11 Eylül 2001' de bedeline ağır bir biçimde ödeyerek gördük.

Çin, Hindistan ve Brezilya bugünkü küreselleşme sürecini tamamladıklarında, onların Japonya, Almanya veya Amerika Birleşik Devletleri'nin bir kopyası olmalarını bekleyemeyiz.

Canlı kültürler sürekli değişir ve diğer kültürlerden sürekli bir şeyleri ödünç alır. Bu ödünç alma işi de sadece Amerika Birleşik Devletleri'nden gerçekleştirilmez. Örneğin, Soğuk Savaş sonrasında anayasa oluşturma konusunda çoğu ülke ABD yerine Kanada'yı örnek almıştır. Kanadalıların nefret suçlarıyla nasıl baş edilmesi gerektiğiyle ilgili fikirleri Güney Afrika'ya ve Doğu Avrupa ülkelerine Amerikan Anayasasının uygulamalarından daha yakındır.

Küreselleşme, iki ucu keskin bir kılıç gibidir. Bazı bölgelerde, ülke içine giren Amerikan kültürüne karşı tepki gösterilmekle kalınmaz, Amerikan kültürü değiştirilmeye de çalışılır.

Küreselleşme ile bilgi devriminin kültürel farklılıkları azaltacağı yerde arttırabileceğine dair bazı kanıtlar var. Bir Britanyalının görüşüne göre, “dünyanın farklı yerlerinde yerel kültürlerin yeniden canlanmasının nedeni küreselleşmedir... Küreselleşme sadece yukarı doğru çekmez, aşağı doğru da iter ve yerel özerklik için yeni baskılar yaratır.” Bilgi devrimi insanların farklı bir dizi siyasi topluluk kurmasına olanak sağlar. Britanya'da Galler, İrlanda'da da Kelt dilinin kullanımı bugün 50 yıl öncesine oranla çok artmıştır.

Ülkeler genelinde eşitsizlikler daha da dramatiktir. Örneğin:1998' de dünyanın en zengin üç milyardernin sahip olduğu toplam varlık, dünyanın en gelişmemiş ülkelerinde yaşayan altı yüz milyon insanın toplam gelirinden daha fazlaydı.

ÜLKE CEPHESİ (ABD YÖNÜYLE)

Amerikalılar bu küresel bilgi çağının meydan okumalarına nasıl karşılık verecektir?

Bir ulus, kalkınan uluslar tarafından geçilmek suretiyle güç kaybedebilir ama her zaman böyle olmaz. Barbarlar Roma'yı yenmemişlerdi; Roma içeriden çürümüştü. Halk kültürüne ve kurumlarına olan güvenini yitirmiş, elit kesim denetimi ele geçirmek için birbirine girmiş, rüşvet artmış ve ekonomi yeterli büyümesini sürdürememişti. Bugün terörist barbarlar, ABD içeriden çürümediği sürece, Amerikan gücünü yok edemezler. ABD'de Roma'daki gibi içeriden çürüdüğüne dair benzer belirtiler var mı?

2000 nüfus sayımından elde edilen veriler, Latin Amerika kökenli nüfusun yasal ve yasadışı yollardan ülke içine giren yeni göçmenlerle birlikte arttığını, Latin Amerika kökenlilerin ulusun en büyük azınlığı statüsünü zencilerin elinden alacak duruma geldiğini gösterir. Demografik öngörüler, 2050' de ülkedeki Latin Amerika kökenliler nüfusun yüzde 25'ini, zenciler yüzde 14'ünü, Asyalılar da yüzde 8'ini oluşturacaktır.

Göçün kısa süreli ekonomik yararları vasat düzeyde kalsa ve çok hızlı bir göç hareketi toplumsal sorunlara yol açabilecek olsa da **göç**, uzun vadede ABD'nin gücünü artırmıştır ve artırmaya da devam

edecektir. **Tek bir nedenle:** Nüfus güç kaynaklarından biridir ve yüzyıl içinde çoğu gelişmiş ülke nüfusunda azalma sorunu yaşayacaktır.

Bugün seksen üç ülke ve bölgenin verimlilik oranı nüfus seviyesini sabit tutacak düzeyin altındadır. Bugünkü nüfus büyüklüğünü muhafaza etmesi için Japonya'nın önümüzdeki elli yıl içinde her yıl 350.000 göçmen kabul etmesi gerekecektir; ki böyle bir şey tarihte göç konusuna sıcak bakmamış bir kültür için zor şeydir.

Bugün ABD dünyanın en kalabalık nüfusa sahip üçüncü ülkesidir; elli yıl sonra da muhtemelen bu konuda dünyanın üçüncü büyük ülkesi olma konumunu koruyacaktır (Çin ve Hindistan'dan sonra).

“Bugünkü Avrupa Birliği, tek bir devlet haline gelse bile, 2050'deki nüfusunun dan Amerika'nın nüfusundan daha küçük olacağı tahmin ediliyor.”

Eylül 2001 terör saldırıları, göç ve yurttaşlığa kabul sistemimizi geliştirmemizin gerekli olduğunu görmemizi sağladıysa da Amerikalıların göçü reddetmeleri hata olur. Göç sert ve yumuşak gücümüzü azaltmaktan ziyade artırır.

Son otuz yıl içinde halkın pek çok önemli kuruma olan güveni yarı yarıya düştü; üniversitelere olan güven yüzde 61'den yüzde 30'a, önemli şirketlere olan güven yüzde 55'ten yüzde 21'e, ilaç şirketlerine olan güven yüzde 73'ten yüzde 29'a ve gazeteciliğe olan güven yüzde 29'dan yüzde 14'e düştü.

Amerika'lılara dünyada yaşanacak en iyi yerin neresi olduğu sorulduğunda, yüzde 80'i Amerika Birleşik Devletleri cevabını verecektir. Hükümetin demokratik sistemini beğenip beğenmedikleri sorulduğunda ise, yüzde 90'ı beğendiklerini söyleyecektir. Sistemin çürüdüğünü ve değiştirilmesi gerektiğini düşünenlerin sayısı azdır.

Güven eksikliğinin (anketçilere verilen cevapların sonucunda ortaya çıkan oranın) yüksek seviyelere çıkmasını önleyen iki federal kurumun ikisinin de büyük kurumlar olduğunu belirtmekte fayda var: Biri **ordu**, diğeri de **posta kurumudur**. Bu iki kurumun diğer ortak özelliği, ikisinin de kendileri hakkında büyük reklam kampanyaları gerçekleştirmeleridir; ordu yeni asker almak için, posta kurumu da posta hizmeti veren özel şirketlerle rekabet edebilmek için reklam kampanyaları yapmaktadır. Pazarlama önemlidir.

Kişisel tasarrufları ölçmek zordur, bu tür hesaplamalar hataya yatkındır ama yine de 1970'lerde kişisel gelirlerin yüzde 9.7'sini oluşturan kişisel tasarrufların bugün neredeyse yüzde sıfır olduğu düşünülürse, kişisel tasarrufların aşağıya doğru bir seyir izlediği açıkça anlaşılır. Bu durum kısmen tüketim kültürünün artmasından ve kolayca kredi alınabilmesinden kaynaklanmaktadır. Ama bu etkenlerin bunda ne kadar önemli bir rol oynadığını belirlemek güçtür. Kişisel tasarruflardaki bu düşüşe rağmen, daha büyük bir tasarruf ölçüsünde, ulusal tasarruf oranında (ki buna hükümetlerin ve şirketlerin tasarrufları da dahildir) artış sağlanmıştır.

Ancak, ekonomik büyümenin ve güç kazanmanın yolu tasarruftan değil, yatırımdan geçer. Örneğin, Japonya yüksek bir tasarruf oranına sahiptir ama buna rağmen ekonomisi durgunlaşmıştır.

EĞİTİM

Amerikan yüksek eğitim sistemi çok güçlüdür ve Amerikan üniversiteleri son yirmi otuz yıl içinde Britanya, Kıta Avrupa'sı ve Japonya'daki üniversiteleri akademik itibar bakımından çok gerilerde bırakmıştır. 1960'tan beri her yıl mezun olanların sayısı dörde katlanmıştır. Amerikan yurttaşları arasında Nobel Ödülü'nü alanların sayısı başka ülkelerin Nobel alan yurttaşlarının sayısından daha fazladır. Bu mezziyetler hem ekonomik gücümüzü hem de yumuşak gücümüzü artırır.

Amerikalı öğretmenlere kişi başına düşen ortalama gelirin 1.2 katı kadar ücret ödenirken, Almanya, İrlanda, Güney Kore ve İsviçre'de öğretmenler kişi başına düşen gelirin iki katını, hatta daha fazla kazanırlar.

GELİR EŞİTSİZLİĞİ

Ulusun gelir dağılımının şekil değiştirmesi de Amerika ekonomisi için sorun teşkil eder.

1960'ta yüzde 22 olan ulus genelindeki yoksulluk oranı, 1973'te yüzde 11'e düşmüş, ama 1993'te yüzde 15'e yükselmiştir. 1990'ların ikinci yarısındaki ekonomik büyüme bu oranı yüzde 11.8'e çekmiştir.

Eldeki belirtiler, işçi çıkarmalarının, ithalat rekabetinden ziyade büyük oranda teknolojinin bir sonucu olduğu yönündedir.

AMERİKALILAR DÜNYAYI NASIL GÖRÜYOR?

Halkın yüzde 57'si ABD'nin BM barış gücünde yer alması gerektiğinde hemfikirken, *halkın yüzde 72'si* (ama liderlerin sadece yüzde 48'i) *müttefiklerin desteğini almaması durumunda ABD'nin uluslararası krizlerde tek başına hareket etmemesi gerektiğini düşünüyor*.

Küreselleşme sorunu konusundaysa, halkın yüzde 54'ü, liderlerinse yüzde 87'si küreselleşmenin ABD için genelde iyi olduğuna inanıyor. Halkın yüzde 63'ü, liderlerinse yüzde 89'u, bir güç ölçüsü olarak ve dünyadaki nüfus gücü bakımından bir ülkenin ekonomik gücünün askeri gücünden önemli olduğuna inanıyor.

Yapılan anketlerde umursamazlık konusu apaçık görülüyordu. Amerikalıların haberlere, özellikle de dış haberlere olan ilgisi Soğuk Savaş'tan sonra azaldı. Halkın yalnızca yüzde 29'u diğer ülkelerle ilgili haberlere karşı "çok ilgili"ydi, yüzde 22'si ise "hiç ilgili değil" di. Ülkenin yüz yüze olduğu en büyük sorunların ne olduğu sorusuna verilen cevaplarda dış politikanın en düşük yüzdeye sahip (yüzde 7) olduğu görüldü.

Bir ankette yer alan "Kendimi ABD yurttaşı olmanın yanı sıra bir dünya yurttaşı olarak kabul ediyorum" şeklindeki ifadeyi destekleyenlerin oranı yüzde 73, bu ifadeye güçlü bir destek verenlerin oranı ise yüzde 44 çıkmıştır.

Diğer ulusların çıkarlarını da dikkate alacak şekilde geniş çerçeveli bir ulusal çıkar tanımına ihtiyacımız var; halk arasında bu konuda tartışma zemini yaratılmasını sağlayacak yegâne kişilerse liderler. Aydın bir ulusal çıkar, miyop olmak zorunda değildir; Eylül 2001' de gördük bunu.

Ulusal stratejik çıkarlar elbette hayati bir önem taşır ve öncelik sıralamasında en ön sırada yer almayı hak eder. Çünkü bu çıkarları koruyamazsak varlığımız tehlikeye girer. Örneğin, bugün yıkıcı terör faaliyetlerine karşı koymak ve bu faaliyetleri bastırmak birinci derecede önemli bir konudur ve Soğuk Savaş dönemi sırasında Sovyet gücünün denetim altında tutulmasına verilen öncelik gibi bir önceliği hak eder.

Anne babalarımızın öğütlediği gibi, **"Gözün midenden aç olmasın, çiğneyebileceğinden fazla lokma koparma."**

Bu küresel bilgi çağında yumuşak gücün artan önemini de unutmamamız gerekir. Her yıl yarım milyon öğrencinin ABD'de okumak istemesi, Avrupalılarla Asyalıların Amerikan sinema filmleriyle televizyonlarını seyretmek istemesi, Amerikan özgürlüklerinin dünyanın birçok bölgesinde cazip olması ve kibirli davranmadığımızda diğer ülkelerin bize saygı gösterip bizim peşimizden gelmek istemeleri önemlidir.

Amerikalıların sınırları ötesinde ulusal bir çıkarı olmasının nedeni basit: Sınırlarımız dışındaki olaylar canımızı yakabilir ve diğer hükümetlerle örgütleri kitle imha silahlarından arındırma, terörizm, uyuşturucu, ticaret, kaynaklar ve ekolojik bozulma gibi çeşitli konularda uyarmanızı gerekiyor. Soğuk Savaş'tan sonra Afganistan'ı görmezden geldik ama sonra yoksul, sınırlarımızın çok uzağında olan bir ülkenin bile bize zarar verecek kuvvete sahip olabileceğini fark ettik.

Günümüz dünyasında küresel kamu yararlarının üç yeni boyutu vardır. Birincisi, ABD çeşitli alanlarda, sadece ticaret ve çevre değil, silahsızlanma, barışın korunması, insan hakları, terörizm ve diğer uluslararası yasa ve kurumların geliştirilmesine ve bunların sürdürülmesine yardımcı olmalıdır.

On dokuzuncu yüzyıl için korsanlık neyse, yirmi birinci yüzyıl için de terörizm odur. Bazı ülkeler geçmişe, gelir elde etmek veya düşmanlarını rahatsız etmek amacıyla korsanlara ve korsan gemilerine limanlarını açmışlardı. Britanya on dokuzuncu yüz yılda egemen bir deniz gücü haline

geldikten sonra korsanlığı bastırması, birçok ülke de bunun yararını görmüştü. Bugün, bazı devletler düşmanlarına saldırmak amacıyla veya güçlü grupları denetim altına alamayacak kadar zayıf oldukları için teröristleri barındırmaktadır.

Uluslararası kalkınmaya da öncelikli bir yer vermeliyiz, zira bu da önemli bir küresel kamu yararıdır.

ABD arabuluculuk görevi üstlenerek önemli bir kamu yararı sağlayabilir. Nüfuzumuzu Kuzey İrlanda, Ortadoğu veya Ege Denizi gibi bölgelerdeki anlaşmazlıkların çözümüne aracılık etmekte kullanarak uluslararası düzeni başka ülkelerin olduğu kadar bizim de yararını göreceğimiz biçimde şekillendirebiliriz.

Dünyanın 911'i olmakla, kenarda durmak arasında bir yerlerde bulunmamız için, stratejik, ekonomik ve insan hakları çıkarlarımızı harmanlayıp dayanıklı bir dış politika haline getirmede bize yardımcı olacak buna benzer basiretli kurallara ihtiyacımız olacaktır.

Yirminci yüzyılın başlarında, ABD'nin dünya gücü olmaya başladığı sıralarda, **Teddy Roosevelt**, *yumuşak konuşmamız ama yanımızda da büyük bir sopa taşımamız gerektiğini* söylemişti. Şimdi bu sopaya sahibiz, artık onun dediği gibi yumuşak konuşmanın zamanıdır. *Sadece yumuşak konuşmakla kalmamalı, aynı zamanda başkalarının söylediklerine de kulak kesilmeliyiz.*

AB Dış İlişkiler Komisyonu üyesi ve Britanyalı eski muhafazakâr lider Chris Patten'in bir yıl önce söylediği gibi, ABD hayran olunacak birçok yanı bulunan sağlam bir dosttur, "ama birçok alanda yanlış yaptıklarına da inanıyorum, mesela BM, çevre politikası ve yabancı ülkelerde bulundurduğu güçleri kendi icraatlarına karışacak her türlü dış otoriteye karşı hastalıklı bir düşmanlıkla kullanması gibi."

Hart- Rudman Komisyonu'nun belirttiğine göre, "Amerika kendini izole ederek çıkarlarını güvence altına alıp bunları artıramaz." **11 Eylül terör saldırılarının gösterdiği gibi, süper gücün bile dostu ihtiyacı vardır.**

GELECEĞE BAKMAK

Eylül 2001 uyanış çağrısı, Amerikalıların Soğuk Savaş'tan sonraki ilk on yıla damgasını vuran, kendi halinden memnun olma durumuna tekrar dönmelerinin artık zor olduğuna işaret eder.

Yakın gelecekte ABD'nin üstünlüğüne meydan okuyabilecek tek varlık Avrupa Birliği'dir; tabii eğer AB büyük askeri kabiliyetlere sahip sağlam bir federasyon haline gelebilirse ve Atlantik'in iki yakası arasındaki ilişkilerin bozulmasına izin verilirse. İki taraf arasındaki ilişkilerin bozulması mümkün ama böyle bir durumun olabilmesi için Avrupa'da önemli değişimlerin meydana gelmesi ve Amerika'nın politikasının çok kötü yönetilmesi gerekir.

Halkın büyük bir çoğunluğu tümüyle tek yanlı bir yaklaşıma karşı çıkıyor. **"Halkın üçte ikisinden fazla bir kesimi, ilkesel olarak, ABD'nin başka ülkelerin desteğini almadan dışarıda tek başına hareket etmesine karşı."**

Diğer şeyler aynı kalırsa, **ABD yirmi birinci yüzyılda, hatta sonrasında dünya politikasında lider güç konumunu sürdürebilir.**

Bu tahmin, sıralanabilecek **bir dizi varsayıma dayanmaktadır. Örneğin:**

*Amerikan ekonomisinin uzun vadeli verimlilik planını sürdüreceği,

*Amerikan toplumunun bozulmayacağı,

*ABD'nin askeri gücünü koruyacağı, ama aşırı militerleşmeyeceği,

*Amerikalıların, devletlerinin sahip olduğu güç nedeniyle, ulusun önemli yumuşak güç sermayesinin tükenmesine neden olacak kadar kibirli davranmayacakları, *Amerikalıların izolasyonizme yönelmelerine neden olacak kadar büyük yıkıcı olayların gerçekleşmeyeceği,

*Ve Amerikalıların ulusal çıkarlarını, küresel çıkarları da içine alacak geniş ve uzak görüşlü bir biçimde tanımlayacakları ...

*Joseph Samuel Nye Amerikalı bir siyaset bilimcidir.
Robert Keohane ile birlikte ABD’de Neoliberalizmin Uluslararası İlişkiler teorisini
geliştiren kişidir.
(*Harvard Üniversitesi, Kennedy Yönetim Fakültesi Dekanıdır. Clinton Yönetiminde
Savunma Bakan Yardımcılığı görevini yürütmüştür.*